

Hieronim Bosch zmarł przed 9 sierpnia 1516

Hieronim Bosch (ur. ok. 1450 w 's-Hertogenbosch w północnej Brabancji, zm. przed 9 sierpnia 1516 tamże)

Prawdziwe nazwisko artysty to Hieronymus (Jeroen) Anthoniszoon van Aken. Sygnował niektóre obrazy jako Bosch - skrót od miasta swego urodzenia.

Niewiele wiadomo o jego życiu. Pochodził z rodziny malarzy flamandzkich. Jako 13-latek był świadkiem wielkiego pożaru - temu traumatycznemu przeżyciu niektórzy przypisują dziwaczność jego dzieł. Ta niespotykana u innych tematyka i niektóre, obrazoburcze wręcz, obrazy przyczyniły się do podejrzeń o sympatię Boscha dla heretyckich ideologii różnych sekt pojawiających się licznie w XVI-wiecznej Holandii. Nigdy nie było jednak jednoznacznych dowodów to potwierdzających, a coraz częściej badacze jego twórczości skłaniają się ku twierdzeniu, że jego sztuka odzwierciedla wierzenia jego czasów i jest spójna z literaturą dydaktyczną i kazaniem późnego średniowiecza.

Był malarzem popularnym, otrzymywał nawet zamówienia z zagranicy. Około 1480 roku poślubił Aleyt Goyaerts van der Meervenne, wywodzącą się z bogatego rodu, co miało mu pomóc w zdobyciu wysokiej pozycji społecznej.

W 1488 dołączył do Bractwa Pani Naszej - konserwatywnej grupy religijnej zrzeszającej ok. 40 wpływowych obywateli 's-Hertogenbosch.

Tworzył zarówno na zlecenie kościoła katolickiego, jak i sekty Wolnego Ducha, związanej z osobą Jacoba van Almaengien - stąd symbolika jego obrazów często odbiega od wzorców ściśle chrześcijańskich, sięgając do znaków judaistycznych czy nawet magicznych.

Namalował kilka tryptyków, z których najslawniejszy to "Ogród ziemskich rozkoszy", przedstawiający raj z Adamem i Ewą wśród fantastycznych zwierząt na lewym panelu, rozkosze ziemskie w części środkowej i piekło z różnorodnymi narzędziami tortur dla grzeszników na panelu prawym.

<http://www.youtube.com/watch?v=7bRBpg6eYac&list=PL142CBC1FA3C93178>

Był także autorem pojedynczych obrazów o równie niesamowitej tematyce, np. "Leczenie głupoty", przedstawiający chirurgiczne usuwanie mężczyźnie z głowy "kamienia szaleństwa" (według średniowiecznych wierzeń chodziło o kastrację, która miała wyzwolić człowieka od pokus cielesnych - Bosch wskazuje jednak w tym obrazie na jej bezcelowość), "Statek głupców", ukazujący bezsensowne trawienie życia na uciesach.

Zlecenie namalowania "Sądu Ostatecznego" otrzymał Bosch od Filipa Pięknego, jego dzieła pojawiały się już za jego życia w miejscach bardzo odległych od jego rodzinnego miasta, co przeczy hipotezie, jakoby Bosch nigdy go nie opuszczał.

Niektórzy badacze wskazują na możliwość odbycia przez niego podróży do Włoch w latach 1500-1504. Nie zachowały się żadne dokumenty dotyczące jego życia w rodzinnym mieście za ten okres, dodatkowo pewne cechy jego dzieł po tym okresie (np. wzrastająca rola pejzażu) wskazują na pokrewieństwo stylistyczne z włoskim malarstwem tego okresu. Kilka malowideł artysty pojawiło się też w kolekcjach weneckich, co zdaje się potwierdzać hipotezę o podróży malarza.

Technika Boscha różniła się od stylu innych malarzy holenderskich sposobem nakładania farby. Podczas gdy sztukę flamandzką cechowała ogólnie delikatna, "nierzeczywista" powierzchnia malowideł, obrazy Boscha charakteryzują się chropowatą fakturą.

Bosch nie miał zwyczaju datowania swych obrazów, części z nich nie sygnował, stąd przypisuje mu się około 25 niepodpisanych obrazów malowanych w jego stylu. Po śmierci Boscha wiele z jego obrazów zakupił król hiszpański, Filip II, stąd największa ich kolekcja znajduje się obecnie w muzeum Prado w Madrycie.

<http://www.youtube.com/watch?v=Yx5M2um7zjM>

* * *

obraz: "Siedem Grzechów Głównych" - 1. Pycha. 2. Chciwość. 3. Nieczystość. 4. Zazdrość. 5. Obżarstwo. 6. Gniew
7. Lenistwo

...i Cztery Rzeczy Ostateczne - 1. Śmierć 2. Sąd 3. Niebo. 4. Piekło

<http://www.youtube.com/watch?v=SmqKzx60KCM>

* * *

W "podobnych" cykl wierszy Ewy Parmy "Siedem grzechów głównych" w różnymi ilustracjami (+ "6. Gniew", "7. Lenistwo" i mój tekst millenijny z ilustracjami Boscha: